

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงมีพระราชดำรัส ซึ่งเเนะพสกนิกรชาวไทยมากกว่า 30 ปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้มีกระแสพระราชดำรัสพระราชทานแก่ชาวไทย ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ปีพุทธศักราช 2542 ความว่า “ขอให้ทุกคนมีความปรารถนา ที่จะให้เมืองไทยพออยู่ พอกิน มีความสงบ และทำงาน ตั้งอธิฐาน ตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทย อยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ที่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ได้ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกิน นี้ได้ เราก็จะรอดยิ่งยาวได้” (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. 2549 : 22) เป็นกระแสพระราชดำรัสที่ทรงชี้เเนะแนวทาง การพัฒนาบนหลักแนวคิดพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมี พอกิน พอใช้ของคนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักความพอประมาณ การคำนึงถึงการมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนคนไทยไม่ให้ประมาท และควรมีคุณธรรม เป็นกรอบ ในการปฏิบัติ และการดำรงชีวิต

ด้วยความสำคัญ แห่งกระแสพระราชดำรัสดังกล่าว จึงนำไปสู่การกำหนดเป็นหลัก และนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศของรัฐ ดังปรากฏอยู่ในเอกสารสำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 78 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (1) ให้เป็นไปเพื่อพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ อย่างยั่งยืน โดยต้องส่งเสริมการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติ ในภาพรวมเป็นสำคัญ และมาตรา 83 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการดำเนินการตามแนวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 2-3)

ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรหลัก ในการวางแผนและพัฒนาประเทศ จึงได้กำหนดทิศทาง การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 จนถึงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559) ก็ยัง อัญเชิญ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลัก

ทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศพ้นวิกฤติ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” (ประภาพร สุปัญญา. 2550 : 1) ควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการ เป็นองค์กรที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่างจริงจัง เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อน การพัฒนาประเทศให้เกิดสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 2) พร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น และสังคมที่สงบสันติสุข ขณะเดียวกันเป็นพลังในการขับเคลื่อน การพัฒนาเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ มีเสถียรภาพ และเป็นธรรม รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานการดำรงชีวิต และนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 47)

เพื่อให้สอดคล้องกับแผนดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เป็นหลักนำไปสู่การแก้ปัญหาทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสังคม เศรษฐกิจหรือการเมือง (วิจิตร ศรีสะอ้าน. 2550 : 3) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีหน้าที่กำหนดทิศทาง กรอบนโยบายเพื่อให้งาน โครงการ บรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงได้น้อมนำการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาเป็นกรอบทิศทาง ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินงาน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ต่อเนื่องในระยะยาว นั่นคือ จัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อดำเนินโครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยการจัดการศึกษา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชน รู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ ฝึกการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น อย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกันรับผิดชอบ เพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน นำสู่วิถีชีวิตของประชาชน สามารถพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ได้ตามแนวพระราชดำริส และนโยบายของรัฐบาล รวมทั้งเป็นจุดเริ่มต้นของการผลักดัน ให้ประเทศไทยโดยรวม พัฒนาต่อไปอย่างเต็มศักยภาพ โดยใช้รูปแบบการจัดการศึกษายบนพื้นฐาน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ก : คำนำ) ซึ่งการจัดการศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามกรอบอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา และการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน คือสอดแทรกสาระหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสาระการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (ปรียานุช พิบูลสรารุช. 2550 : 3) ทั้งนี้เพราะสถานศึกษา

เป็นองค์กรส่วนสำคัญของรัฐที่ทำหน้าที่จัดการศึกษา และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยเฉพาะการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่กระบวนการจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษา รวมทั้งร่วมเป็นพลังผลักดันให้เกิดผลสำเร็จ ในการตอบสนองต่อนโยบายที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ความสำคัญต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้น ความพอประมาณ การมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกัน รวมทั้งนโยบายการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นแก่นสาร ที่นำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551 : 47)

จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปบรรจุในหลักสูตรหรือกิจกรรมของสถานศึกษาทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว โดยวางเป้าหมาย ในการดำเนินการไว้ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 พ.ศ. 2550 : กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่าง ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่ำกว่าจำนวน 80 แห่ง ระยะที่ 2 พ.ศ. 2551-2552 : พัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่ำกว่า 800 แห่ง ระยะที่ 3 พ.ศ.2553-2554 : พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาครบทุกแห่งทั่วประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550ก : 5-6) เมื่อพิจารณาถึงนโยบาย การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาข้างต้น หากสามารถทำให้เกิดเป็นรูปธรรมได้จริง ย่อมส่งผลดี ต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวมในอนาคตอย่างแน่นอน แต่จากความรวดเร็วของการขยายเครือข่าย ตามเป้าหมายที่กำหนด ทำให้เห็นข้อเท็จจริงที่ค้นพบก็คือ ความไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและขาดความชัดเจนของการดำเนินงานของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ในช่วงปี พ.ศ. 2547 - พ.ศ. 2550 พบว่า สถานศึกษา มีความสนใจนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปจัดการศึกษามากขึ้น แต่ขาดองค์ความรู้ เครื่องมือ และกระบวนการที่จะช่วยให้เห็นเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน (ดาหวัน หุตางกูร. 2551 : 4) สภาพการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในสถานศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก็ได้มีการดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในสถานศึกษาตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการจัด โครงการเพื่อการขับเคลื่อน โดยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคน แต่งบประมาณสำหรับการอบรมสัมมนาและสนับสนุนค่อนข้างจำกัด การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จึงจัดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น แต่เนื้อหาสาระมีความลึกซึ้ง จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาจากเอกสารด้วยตนเองและนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับบุคลากรใน

สถานศึกษา เพื่อนำไปใช้ในการจัดการศึกษา (รัชดา ทองสุข. 2552 : 3) อาจส่งผลกระทบต่อ การนำไปปฏิบัติในสถานศึกษาเพราะสถานศึกษา แต่ละแห่งยังไม่มี ความเข้าใจที่ชัดเจน และ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรก็ ไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกษาให้เห็นเป็นรูปธรรมที่เด่นชัด ซึ่ง สถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติในสถานศึกษา มีจำนวน 385 แห่ง แต่มีสถานศึกษาที่ได้รับประกาศให้เป็นสถานศึกษา แบบอย่างการจัดการกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง “สถานศึกษาพอเพียง 2552” จำนวน 10 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2.60 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 92) ซึ่งทำให้เห็นว่า การนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในสถานศึกษา ย่อมมีปัญหาในการปฏิบัติ การไร้ซึ่งตัวอย่างของกระบวนการที่นำนโยบายหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ รวมถึงไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการกระทรวงศึกษาธิการ จึงจำเป็นต้อง มีการศึกษากระบวนการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะการศึกษากระบวนการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ ในสถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา และ ปรับปรุงกระบวนการในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ในการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกระดับ อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เกิดการปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติ ในสถานศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่ การปฏิบัติในสถานศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กับ ประเภทของสถานศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสถานศึกษาต่างๆ ได้นำผลการวิจัยในครั้งนี้ไป พัฒนา และปรับปรุงกระบวนการในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกระดับอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลเกิดการปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. หน่วยการวิเคราะห์ คือ สถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ สถานศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งสิ้น 385 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. 2553ก : 8 ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. 2553 : ออนไลน์ ; สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. 2555 : ออนไลน์)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ สถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซ์และมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 188 แห่ง และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) (วาโร พึ่งสวัสดิ์. 2551 : 191-193) ได้สถานศึกษาประเภทประถมศึกษา จำนวน 124 แห่ง สถานศึกษาประเภทขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 49 แห่ง และสถานศึกษาประเภทมัธยมศึกษา จำนวน 15 แห่ง จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) เพื่อให้ได้รายชื่อสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น (Independent variable) ได้แก่ ประเภทของสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ ประถมศึกษา ขยายโอกาสทางการศึกษา และมัธยมศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ กระบวนการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติ มี 5 ขั้นตอน คือ ชั้นระดมพลัง ชั้นการวางแผน ชั้นการจัดองค์การ ชั้นการปฏิบัติ ชั้นการสร้างความต่อเนื่อง และการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา คือ การบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ ศึกษากระบวนการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และผลการวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องและ ได้ทำการสังเคราะห์และสรุปเป็นกรอบความคิดได้ดังนี้

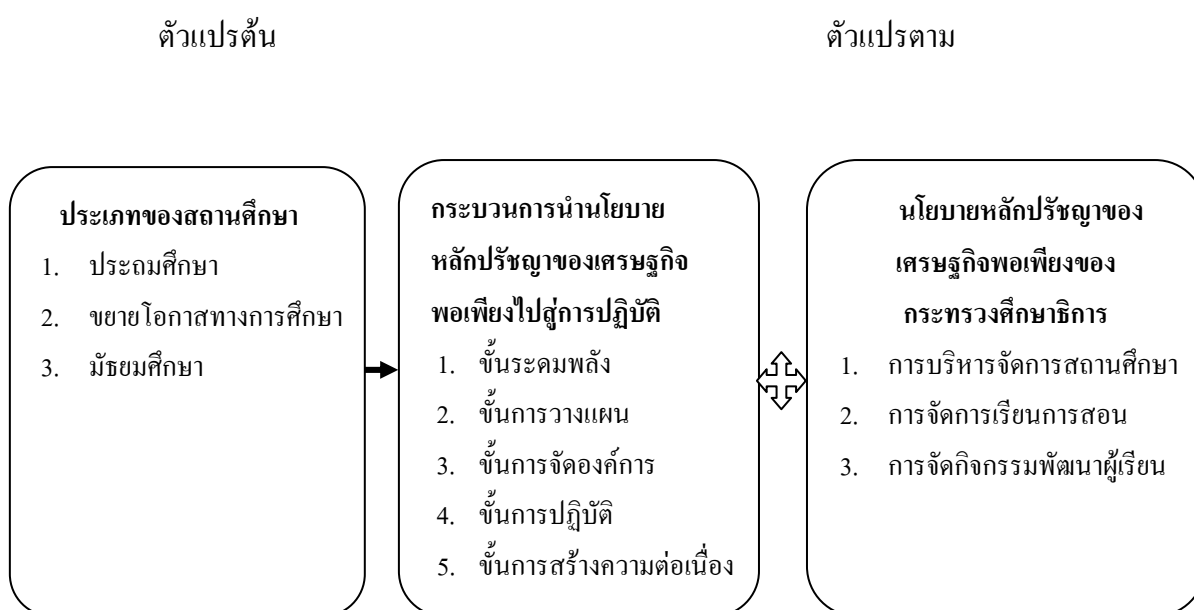
4.1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับประเภทของสถานศึกษาผู้วิจัยได้ศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (2554 : 20-31) และข้อมูลพื้นฐานของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (2554 : 9-18) ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (2553 : ออนไลน์) และสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 (2555 : ออนไลน์) แล้วนำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นประเภทของสถานศึกษาได้ 3 ประเภท คือ 1) ประถมศึกษา 2) ขยายโอกาสทางการศึกษา และ 3) มัธยมศึกษา

4.2 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของวรเดช จันทรศร (2540 : 34-44) ในเรื่องขั้นตอน การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ในระดับจุลภาค และแนวคิดของ สุภชัย ยาวะประภาษ (2550 : 100) แล้วนำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นกระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีดังนี้ 1) ขั้นตอนระดมพลัง 2) ขั้นตอนการวางแผน 3) ขั้นตอนการจัดองค์การ 4) ขั้นตอนการปฏิบัติ และ 5) ขั้นตอนการสร้างความต่อเนื่อง

4.3 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษา. 2551 : 9) มีดังนี้ 1) การบริหารจัดการสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอน และ 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

โดยสรุปเป็นกรอบความคิดเกี่ยวกับการศึกษากระบวนการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ หมายถึง ขั้นตอนที่สถานศึกษา นำนโยบายของกระทรวงศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในสถานศึกษา ได้แก่ การบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยใช้กระบวนการ ดังนี้ คือ ชั้นระดมพลัง ชั้นการวางแผน ชั้นการจัดองค์การ ชั้นการปฏิบัติ และชั้นการสร้างความต่อเนื่อง โดยวัดจากแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.1 การบริหารจัดการสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบาย วิสัยทัศน์ ปรัชญา พันธกิจ แผนงาน โครงการ และแผนปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการ ดังนี้ คือ

1.1.1 ชั้นระดมพลัง หมายถึง สถานศึกษาประชุมคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เพื่อปรึกษาหารือและระดมความคิดเพื่อนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในสถานศึกษา โดยร่วมกันกำหนดเป็นนโยบาย โครงการ การจัดการใช้งบประมาณในแต่ละโครงการ การคัดเลือกภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรพิเศษของโรงเรียน ตลอดจนการหาเงินทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่างๆที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา

1.1.2 ชั้นการวางแผน หมายถึง สถานศึกษากำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษามีการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

1.1.3 ชั้นการจัดองค์การ หมายถึง สถานศึกษามีคำสั่งแต่งตั้งมอบหมายงาน ผู้รับผิดชอบแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

1.1.4 ชั้นการปฏิบัติ หมายถึง สถานศึกษาดำเนินงานตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปี ที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

1.1.5 ชั้นการสร้างความต่อเนื่อง หมายถึง สถานศึกษามีการติดตาม ประเมินแผนงาน โครงการกิจกรรมที่บูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา และนำผลการประเมินมาปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารงาน

1.2 การจัดการเรียนการสอน หมายถึง สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระเพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจและเกิดความตระหนัก สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถปฏิบัติตนไปสู่ความพอเพียงได้ ซึ่งมีกระบวนการนำนโยบายหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติ โดยวัดจากแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.2.1 ^{ขั้น}ระดมพลัง หมายถึง คณะครูร่วมมือกัน เพื่อระดมความคิดในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และ แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การผลิตสื่อ ตลอดจนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.2 ^{ขั้น}การวางแผน หมายถึง คณะครูวางแผนการจัดทำหลักสูตร และแผนการเรียนรู้ การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน การกำหนดการผลิตสื่อ การใช้สื่อ การวางแผนการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง และมีการกำหนดเครื่องมือที่ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างหลากหลายครอบคลุมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.3 ^{ขั้น}การจัดองค์กร หมายถึง สถานศึกษามีการมอบหมายงานผู้รับผิดชอบ ในการจัดทำหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ การผลิตสื่อ การนิเทศ และการรายงานผล การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.4 ^{ขั้น}การปฏิบัติ หมายถึง สถานศึกษาจัดกิจกรรมตามหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ มีการใช้สื่อการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน มีการนิเทศและการวัด การประเมินผล ที่หลากหลายสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.5 ^{ขั้น}การสร้างอย่างต่อเนื่อง หมายถึง สถานศึกษามีการนิเทศการเรียนการสอน การประเมินการใช้สื่อการสอน มีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและมีการรายงานผลการประเมินอย่างต่อเนื่อง

1.3 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง สถานศึกษาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จักศักยภาพของตน โดยจัดกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี เพื่อปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต มีความรักสามัคคี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และการส่งเสริมให้ผู้เรียนจัดตั้งชมรม ชมรม ที่มุ่งเน้นจิตอาสา จิตสาธารณะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีกระบวนการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติโดยวัดจากแบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

1.3.1 **ขั้นระดมพลัง** หมายถึง สถานศึกษามีการประชุมคณะกรรมการ ในการจัดทำโครงการ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.2 **ขั้นการวางแผน** หมายถึง สถานศึกษากำหนดโครงการ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.3 **ขั้นการจัดองค์กร** หมายถึง สถานศึกษามีการมอบหมายงาน ผู้รับผิดชอบจัดทำโครงการ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรม ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.4 **ขั้นการปฏิบัติ** หมายถึง สถานศึกษาจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และกิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3.5 **ขั้นการสร้างความต่อเนื่อง** หมายถึง สถานศึกษาติดตามผล การจัดกิจกรรม แนะนำ และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และ กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำผลมาปรับปรุงพัฒนา การดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. **หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** หมายถึง แนวทางในการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่ ทรงชี้แนะให้ประชาชนทุกระดับ ให้ดำเนินชีวิตตามทางสายกลางยึดถือความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เพื่อให้เกิดความสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงใดๆ จากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

3. **นโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** หมายถึง นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ให้สถานศึกษาในสังกัด นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การปฏิบัติในสถานศึกษามีการดำเนินการในสถานศึกษา ดังนี้ การบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

4. **ประเภทของสถานศึกษา** หมายถึง ระดับทางการศึกษาที่สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

4.1 ประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

4.2 ขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล จนถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2

4.3 มัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3

5. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้รักษาการแทนตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติงานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6. สถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง สถานศึกษาของรัฐบาลที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งหมด 385 แห่ง

สมมติฐานการวิจัย

สถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ต่างประเภทกัน มีกระบวนการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สามารถนำผล การวิจัยมาวางแผน ปรับปรุง พัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา นำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในสถานศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา และปรับปรุงกระบวนการ ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกกระดับได้อย่างต่อเนื่องและจริงจัง